

ΕΛΛΑΔΑ

// ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2022

ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ

- Από τις 15 Μαρτίου έως τις 17 Ιουνίου 2022, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων χορήγησε 14 ασφαλιστικά μέτρα σε μια σειρά υποθέσεων νεοεισερχόμενων προσφύγων στην περιοχή του Έβρου, με τα οποία διέταξε τις Ελληνικές Αρχές να τους διασώσουν και να τους παράσχουν τροφή, νερό και επαρκή ιατρική περίθαλψη. Ωστόσο, οι αποφάσεις του Δικαστηρίου έγιναν σεβαστές μόνο σε τρεις από τις υποθέσεις αυτές, ενώ όλοι οι άλλοι επαναπροωθήθηκαν στην Τουρκία.
- Ο επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής-FRONTEx υπέβαλε την παραίτησή του μετά από έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης και πολυάριθμες εκθέσεις σχετικά με τη συνεννοχή της FRONTEx σε επιχειρήσεις επαναπροωθήσεων (pushbacks).
- Η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στην επιστολή της στις 16 Ιουνίου, ζήτησε την επιβολή νομικών κυρώσεων κατά της Ελλάδας κατόπιν συνεχών αναφορών περί επαναπροωθήσεων (pushbacks) στα ελληνικά σύνορα και καταγγελιών για παραβιάσεις του ευρωπαϊκού και του διεθνούς δικαίου από τις Ελληνικές Αρχές.
- Η ποινικοποίηση των προσφύγων και όσων τους υποστηρίζουν συνεχίζεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πολιτικής που στοχεύει στην αποτροπή. Οι πρόσφατες αθωωτικές αποφάσεις από τα δικαστήρια της Σάμου, της Χίου και της Καλαμάτας καταδεικνύουν την παράνομη ποινικοποίηση και τις αδικαιολόγητες συνέπειες της συνακόλουθης προδικαστικής κράτησης (προσωρινής κράτησης) και των περιοριστικών μέτρων σε βάρος της προσωπικής και οικογενειακής ζωής των προσφύγων, καθώς και στην πρόσβασή τους στο άσυλο.
- Μια σειρά από δημοσιεύματα των ΜΜΕ καταδεικνύει ότι η κυβέρνηση σχεδιάζει να στοχοποιήσει τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν βοήθεια σε νεοαφιχθέντες στην περιοχή του Έβρου, εγείροντας ερωτήματα σχετικά με το αν αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος μιας πολιτικής εκφοβισμού των ανθρώπων που υπερασπίζονται τα δικαιώματα όσων ζητούν άσυλο.
- Η παρεμπόδιση της πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου εξακολουθεί να στερεί από τους πρόσφυγες τα δικαιώματά τους και να τους εκθέτει σε κινδύνους σύλληψης και διοικητικής κράτησης.
- Πρόσφυγες που φιλοξενούνταν στη νέα, χρηματοδοτούμενη με 43 εκατομμύρια ευρώ από την Ευρωπαϊκή Ένωση, Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή της Σάμου, δεν είχαν πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα νερού για δύο εβδομάδες λόγω τεχνικού προβλήματος.
- 45.525 πρόσφυγες από την Ουκρανία, από τους οποίους οι 11.436 είναι παιδιά, έφθασαν στην Ελλάδα από την έναρξη των συγκρούσεων τον Φεβρουάριο.
- Το κλείσιμο του στεγαστικού προγράμματος ESTIA στα τέλη Δεκεμβρίου 2022 και η επακόλουθη μεταφορά ευάλωτων ατόμων σε καμπ τους αφήνει εκτεθειμένους σε ανεπαρκή και επισφαλή διαμονή.
- Οι τελικές παρατηρήσεις για την Ελλάδα της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών εγείρουν σοβαρές ανησυχίες, όπως οι αναγκαστικές επιστροφές / επαναπροωθήσεις (pushbacks) και η διακριτική «απόκριση δύο ταχυτήτων στο προσφυγικό» για τους Ουκρανούς πρόσφυγες και για όλους τους άλλους.

1. Επαναπροωθήσεις (pushbacks), παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) και άστοχες έρευνες

Οι επαναπροωθήσεις συνεχίζονται παρά τις αποφάσεις για προσωρινά μέτρα που έλαβε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ)¹

Παρά την παρέμβαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων (άρθρο 39) σε μια σειρά υποθέσεων νεοεισερχόμενων Σύριων και Τούρκων στη μεθοριακή περιοχή του Έβρου,² που ζητούν βοήθεια από τις ελληνικές αρχές, εξακολουθούν να πραγματοποιούνται επιχειρήσεις επαναπροωθήσεων (pushbacks). Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των ενδιαφερομένων, μεταφέρθηκαν σε χώρους κράτησης στην ηπειρωτική Ελλάδα, τέθηκαν ανεπίσημα υπό κράτηση για αρκετές ώρες, εξαναγκάστηκαν να βγάλουν τα ρούχα τους και να υποστούν βιαιότητες, πριν επιβιβαστούν σε πλοία και επαναπροωθηθούν. Μεταξύ των μέσων Μαρτίου και Ιουνίου του 2022, υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) 14 αιτήσεις για ασφαλιστικά μέτρα για περιπτώσεις νεοαφιχθέντων προσφύγων στον Έβρο, εννέα εκ των οποίων εκπροσωπήθηκαν από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, τρεις από κοινού με το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τη HumanRights360, μία από κοινού με το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τη Refugee Support-Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, και μία από το Δίκτυο Παρακολούθησης της Διασυνοριακής Βίας (Border Violence Monitoring Network).³ Οι ελληνικές αρχές σεβάστηκαν την απόφαση του Δικαστηρίου μόνο για τρεις υποθέσεις, ενώ σε δύο από αυτές, οι άνθρωποι που διασώθηκαν δήλωσαν ότι είχαν αρχικά επαναπροωθηθεί και οι επιχειρήσεις διάσωσής τους έλαβαν χώρα μόνο όταν κατάφεραν να φθάσουν και πάλι στην Ελλάδα από την Τουρκία.

Η περίπτωση των 93 Σύριων

Σε ένα εξαιρετικά απογοητευτικό παράδειγμα που εκπροσωπείται νομικά από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τη HumanRights360, μια ομάδα 93 Σύριων εγκλωβίστηκαν σε μία από τις νησίδες του ποταμού Έβρου και ζητούσαν βοήθεια. Το Δικαστήριο απάντησε αμέσως στα ασφαλιστικά μέτρα που υποβλήθηκαν και διέταξε τις ελληνικές αρχές να μην απομακρύνουν αυτούς τους ανθρώπους από την ελληνική επικράτεια και να τους παράσχουν τροφή, νερό και επαρκή ιατρική περίθαλψη. Παρόλα αυτά, οι Σύριοι παρέμειναν καθηλωμένοι στη νησίδα για δύο ακόμα ημέρες και δεν ξεκίνησε επιχείρηση διάσωσης.

1 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, *Ενημερωτικό Σημείωμα*, 23 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3ywIzyN>

2 Οι Σύριοι παγιδεύτηκαν σε νησίδες στον ποταμό Έβρο και οι Τούρκοι βρέθηκαν στην ευρύτερη περιοχή της Ορεστιάδας.

3 Προσφυγή αριθ. 13624/22 *A.A. κ.ά. κατά Ελλάδας*, 16 Μαρτίου 2022 (30 Σύριοι με 7 μικρά παιδιά σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 18341/22, *B.M. κ.ά. κατά Ελλάδας*, 13/4/2022 (27 Σύριοι, μεταξύ των οποίων 5 μικρά παιδιά σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 18940/22, *A.D. κ.ά. κατά Ελλάδας*, 19/4/2022 (37 Σύριοι, μεταξύ των οποίων 17 μικρά παιδιά, σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 18941/22, *H.A. κ.ά. κατά Ελλάδας*, 19/4/2022 (46 Σύριοι, συμπεριλαμβανομένων 10 μικρών παιδιών, σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 19419/22, *K.M.I. κ.ά. κατά Ελλάδας*, 21/4/2022 (39 Σύριοι, μεταξύ των οποίων 9 μικρά παιδιά, σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 21039/22, *S. S. κ.ά. κατά Ελλάδας*, 29/4/2022 (12 Σύριοι, συμπεριλαμβανομένων 3 μικρών παιδιών, σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 23128/22, *F.R. κ.ά. κατά Ελλάδας*, (39 Σύριοι σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 21131/22, *A. κ.ά. κατά Ελλάδας* (14 Σύριοι σε νησίδα στον ποταμό Έβρο). Προσφυγή αριθ. 25940/22, *V.E. κ.ά. κατά Ελλάδας* (5 Τούρκοι που διέσχισαν τα ελληνικά χερσαία σύνορα και παρέμειναν στο ελληνικό έδαφος κοντά στα σύνορα). Προσφυγή αριθ. 25943/22, *E.O. κ.ά. κατά Ελλάδας* (5 Τούρκοι που διέσχισαν τα ελληνικά χερσαία σύνορα και παρέμειναν στην ελληνική επικράτεια κοντά στα σύνορα), Προσφυγή αριθ. 25806/22 - *H.M. κ.ά. κατά Ελλάδας* και 15 άλλες προσφυγές, 25 Μαΐου 2022 (93 Σύριοι σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), Προσφυγή αριθ. 26558/22, *H. M. κατά Ελλάδας* και 6 άλλες προσφυγές, 1 Ιουνίου 2022, Προσφυγή αριθ. 29655/22 - *M.A. κ.ά. κατά Ελλάδας* και 13 άλλες περιπτώσεις (18 Σύριοι, μεταξύ των οποίων 7 παιδιά, δύο με σοβαρά αναπνευστικά προβλήματα σε νησίδα στον ποταμό Έβρο), 17 Ιουνίου 2022.

Δύο ημέρες μετά, σύμφωνα με μαρτυρίες των ενδιαφερόμενων ατόμων, ελληνόφωνοι άνδρες, ντυμένοι στα μαύρα, οι οποίοι συνοδεύονταν από αραβόφωνους, εμφανίστηκαν στη νησίδα. Όλοι οι Σύριοι μεταφέρθηκαν σε κέντρο κράτησης στην περιοχή του Έβρου, όπου κρατήθηκαν ανεπίσημα για αρκετές ώρες πριν μεταφερθούν στον ποταμό και επαναπροωθηθούν στην Τουρκία.⁴ Ένα βίντεο, το οποίο τραβήχτηκε από τους Σύριους, έδειξε ότι μαυροντυμένοι άνδρες που εμφανίζονταν στην ελληνική πλευρά του ποταμού, φώναζαν στους πρόσφυγες να "πάνε πίσω", ενώ στρατιώτες ρωτούσαν τους πρόσφυγες πόσοι ήταν και ποιες ήταν οι εθνικότητές τους. Το βίντεο (σύνδεσμος στην υποσημείωση) κοινοποιήθηκε στις Ελληνικές Αρχές για να διευκολύνουν την επιχείρηση έρευνας και διάσωσης, αλλά οι αρχές επέμειναν ότι δεν μπορούσαν να εντοπίσουν την ομάδα.⁵ Λίγες ημέρες μετά, ορισμένοι από τους 93 Σύριους μαζί με έναν αριθμό νέων αφίξεων πέρασαν στην Ελλάδα και ζήτησαν ξανά βοήθεια. Το ΕΔΔΑ χορήγησε νέα προσωρινά μέτρα στη 1 Ιουνίου,⁶ αλλά, για ακόμη μια φορά, η ομάδα παρέμεινε εγκλωβισμένη στη νησίδα για τέσσερις ημέρες, για να επαναπροωθηθεί στη συνέχεια στην Τουρκία.

Προκαταρκτική εξέταση από τον Εισαγγελέα της Ορεστιάδας

Η εισαγγελική αρχή προέβη στην έναρξη έρευνας για τυχόν ποινικές ευθύνες των Ελληνικών Αρχών για πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα, βάσει πληροφοριών σχετικά με επαναπροωθήσεις (pushbacks) που παρείχαν το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και η HumanRights360. Η HumanRights360 και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες έχουν προσκληθεί μεταξύ άλλων να καταθέσουν ως μάρτυρες.

Η Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ζητά την επιβολή νομικών κυρώσεων κατά της Ελλάδας για τις επιχειρήσεις επαναπροωθήσεων (pushbacks)⁷

Η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE), με επιστολή της στις 16 Ιουνίου 2022,⁸ ζήτησε να εξαντληθούν όλα τα μέσα για να εξασφαλιστεί ότι η Ελλάδα σέβεται το ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο. Η επιστολή αναφέρεται στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) σχετικά με ασφαλιστικά μέτρα τα οποία αγνοήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από την ελληνική κυβέρνηση.⁹ Η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κάλεσε επίσης τον Έλληνα Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου Νότη Μηταράκη να παραστεί στην επόμενη συνεδρίαση της Επιτροπής και να παράσχει εξηγήσεις σχετικά με τις κατηγορίες ότι η Ελλάδα παραβίασε το ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο.¹⁰

4 Αυτές οι μαρτυρίες επιβεβαιώνουν την πρόσφατη Έκθεση του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3QNAMDJ>

5 Το βίντεο δημοσιεύθηκε από την Εφημερίδα των Συντακτών και μπορείτε να το βρείτε εδώ (άρθρο διαθέσιμο στα ελληνικά): Εφημερίδα των Συντακτών. *Ο στρατός εντόπισε αλλά δεν διέσωσε τους εγκλωβισμένους Σύριους στον Έβρο*, 26 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3MXaDiu>

6 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Δελτίο τύπου, Επιτακτική ανάγκη διάσωσης των προσφύγων: Το ελληνικό κράτος πρέπει να συμμορφωθεί με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ), 3 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3xVLzUX>

7 Ενημέρωση, *Συστηματικές παραβιάσεις του κράτους δικαίου και του κεκτημένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το άσυλο στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της Ελλάδας*, Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3yFrkva>

8 Εφημερίδα των Συντακτών, *Επιστολή-κόλαφος προς την Κομισιόν για τις επαναπροωθήσεις*, 17 Ιουνίου 2022. Διαθέσιμο στα ελληνικά στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3bymcjh>. Η επιστολή απευθύνεται στους αντιπροέδρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Μαργαρίτη Σχοινά και Βέρα Ζούροβα, καθώς και στην Επίτροπο Εσωτερικών Υποθέσεων Ίλβα Γιόχανσον.

9 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Δελτίο τύπου. *Η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου παρεμβαίνει στις συνεχιζόμενες επαναπροωθήσεις (pushbacks) στην περιοχή του Έβρου*, στις 17 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3Oj7uL5>

10 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Δελτίο τύπου. *Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο οι συστημικές παραβιάσεις του κράτους δικαίου και του ενωσιακού κεκτημένου για το άσυλο στα ελληνικά σύνορα*, 24 Ιουνίου 2022, <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1985-sto-evropaiko-koinovoylio-oi-systimikes-paraviaseis-tou-kratous-dikaioi-kai-tou-enosiakoy-kektimenou-gia-to-asylo-sta-ellinika-synora>

Παραίτηση του επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Σηματοφύλαξης και Ακτοφυλακής-FRONTEx μετά από έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)

Τον Απρίλιο, ο επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Σηματοφύλαξης και Ακτοφυλακής-Frontex, Φαμπρίς Λεγκέρι, παραιτήθηκε μετά από έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και πολυάριθμες αναφορές σχετικά με τη συνενοχή της FRONTEx σε επιχειρήσεις επαναπροωθήσεων (pushbacks). Φαίνεται ότι η OLAF ζήτησε πειθαρχικές κυρώσεις κατά του εκτελεστικού διευθυντή και άλλων δύο υπαλλήλων της FRONTEx, αλλά ο Λεγκέρι υπέβαλε την παραίτησή του πριν από την έναρξη τέτοιων ενεργειών.¹¹ Ο Λεγκέρι είχε αντιμετωπίσει δριμυία κριτική για την αποτυχία προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε έκθεση του Κοινοβουλίου του 2021.¹² Στις 10 Ιουνίου, έγινε γνωστό ότι η έκθεση της OLAF θα τεθεί στη διάθεση των μελών της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού και της LIBE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.¹³ Εν μέσω του τεράστιου αριθμού αναφορών, και αποφάσεων σχετικά με τα προσωρινά μέτρα, και τις προαναφερόμενες εξελίξεις όσον αφορά στις επαναπροωθήσεις (pushbacks) στα ελληνικά σύνορα, ο Έλληνας Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου επιμένει στην αμφίβολη ρητορική του σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την «Ευρωπαϊκή αριστερά» που προετοιμάζουν επίθεση κατά της Ελλάδας γιατί προστατεύει τα σύνορά της στην περιοχή του Έβρου.¹⁴

«Δημοσκόπηση» από την Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) αντί για μια αποτελεσματική και απόρρητη έρευνα για τις καταγγελίες επαναπροωθήσεων (pushbacks)

Μετά από κοινό δελτίο τύπου¹⁵ των ΜΚΟ, συμπεριλαμβανομένου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, με το οποίο ζητήθηκε η δημοσίευση της πλήρους έκθεσης της έρευνας της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ) σχετικά με τις καταγγελίες περί επαναπροωθήσεων (pushbacks), δημοσιεύθηκε η πλήρης έκθεση που επιβεβαιώνει τους αρχικούς προβληματισμούς που διατυπώθηκαν.¹⁶ Η έκδοση της έκθεσης που δημοσιεύθηκε αρχικά, αποκάλυψε κατά λάθος τα προσωπικά στοιχεία¹⁷ Αρχών και ατόμων που ερωτήθηκαν για την έρευνα, εγείροντας σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την ικανότητα της αρχής (ΕΑΔ) να διεξάγει έρευνες, τη στιγμή που αποτυγχάνει να διασφαλίσει την εμπιστευτικότητα των στοιχείων των εμπλεκόμενων μερών.¹⁸ Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) διενήργησε συνεντεύξεις με 65 άτομα, 26 εκ των οποίων ήταν μέλη της Ελληνικής Αστυνομίας και Ακτοφυλακής, 21 ήταν ντόπιοι που εργάζονταν κυρίως στον τομέα της ναυτιλίας και της αλιείας ή μέλη τοπικών επιχειρηματικών ενώσεων, 10 ήταν θρησκευτικοί λειτουργοί, τρεις ήταν υψηλόβαθμα στελέχη σε ανώτερες διοικητικές θέσεις στους καταυλισμούς, μόνο 1 ήταν μέλος ΜΚΟ, και τέσσερις ήταν μετανάστες. Δεν διενεργήθηκαν συνεντεύξεις με φερόμενα ως θύματα επαναπροωθήσεων. Επιπλέον, εξ όσων γνωρίζει το ΕΣΠ οι περισσότερες ΜΚΟ που παρέχουν νομική και ψυχοκοινωνική στήριξη στους πρόσφυγες στα ελληνικά νησιά - συμπεριλαμβανομένου του ΕΣΠ - δεν κλήθηκαν (από την ΕΑΔ) να συμμετέχουν στην έρευνα.

Η έκθεση μοιάζει περισσότερο με δημοσκόπηση, και δεν παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας αποτελεσματικής αμερόληπτης έρευνας για τις καταγγελίες περί επαναπροωθήσεων. Για παράδειγμα, η έκθεση αναφέρει ότι η πλειοψηφία των συνεντευξιζόμενων εξέφρασαν την «πεποίθηση ότι τέτοια περιστατικά δεν συμβαίνουν και δεν είναι δυνατό να συμβαίνουν», παρουσιάζοντας απόψεις όπως: «η Ελλάδα δεν θα ρίσκαρε να εκτεθεί ως χώρα και επιπλέον τέτοιες έκνομες πρακτικές δεν συνάδουν με την “ιδιοσυγκρασία του Έλληνα”». Η ΕΑΔ διεξήγαγε μέρος της έρευνας με τη βοήθεια της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.), δηλαδή με την υποστήριξη της Κεντρικής Υπηρεσίας της Ελληνικής Αστυνομίας, στελέχη της οποίας, όπως και της Ελληνικής Ακτοφυλακής, αποτελούν τους φερόμενους ως δράστες των επιχειρήσεων επαναπροωθήσεων.

11 The Guardian, *Επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Σηματοφύλαξης και Ακτοφυλακής-FRONTEx υποβάλλει την παραίτησή του εν μέσω επικρίσεων*, στις 29 Απριλίου 2022, <https://bit.ly/3b8TV2I>

12 The Guardian, *Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τα Σύνορα «δεν έχει κατορθώσει να προστατεύσει τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο»*, 15 Ιουλίου 2021, <https://bit.ly/39xolcT>

13 Εφημερίδα των Συντακτών. *Περιορισμένη πρόσβαση στο πόρισμα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Σηματοφύλαξης και Ακτοφυλακής-FRONTEx θα έχει το Ευρωκοινοβούλιο*, 15 Ιουνίου 2022. Διατίθεται στην ελληνική γλώσσα στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3xRH6mb>

14 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Δελτίο Τύπου, Ν. Μηταράκης: «Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προετοιμάζουν -και η Ευρωπαϊκή Αριστερά όπου ανήκει ο ΣΥΡΙΖΑ και οι Ευρωπαίοι Σοσιαλιστές όπου ανήκει το ΠΑΣΟΚ- επίθεση εναντίον της Ελλάδας για τη φύλαξη των συνόρων», 15 Ιουνίου 2022. Διατίθεται στην ελληνική γλώσσα: <https://bit.ly/3xWJOqk>

15 PR. *Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) θα πρέπει να δημοσιεύσει την πλήρη έρευνα σχετικά με τις επαναπροωθήσεις σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας*, 8 Απριλίου 2022, <https://bit.ly/3zEbmSQ>

16 Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ), Έκθεση έρευνας OM3/4_2022, 10 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3xZAvpC>

17 Συμπεριλαμβανομένων των επωνύμων και της ιδιότητάς τους.

18 Διαδικτυακή πλατφόρμα ενημέρωσης Omnianet, *Εθνική Αρχή (υπερβολικής) Διαφάνειας και υπερβολικά μεγάλου αριθμού επαναπροωθήσεων (pushbacks)*, 13 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3tJSzSq>

2. Ποινικοποίηση των προσφύγων και όσων τους βοηθούν

Χίος: Αθώωση ενός νεαρού Σύριου που κατηγορήθηκε επειδή έδωσε νερό και φαγητό σε πρόσφυγες

Στις 4 Ιουνίου, ένας εικοσιτριάχρονος Σύριος συνελήφθη επειδή έδινε νερό και φαγητό σε 11 νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο, κυρίως από την Παλαιστίνη, οι οποίοι είχαν φθάσει στις ακτές της Χίου και κρύβονταν στα γύρω δάση για ώρες, φοβούμενοι ότι θα τους επαναπροωθήσουν οι Ελληνικές Αρχές.¹⁹ Ο νεαρός Σύριος κατηγορείται ότι «διευκόλυνε την παράνομη διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στο ελληνικό έδαφος και περιέπλεκε τις έρευνες των Ελληνικών Αρχών». Στις 16 Ιουνίου, το Ποινικό Δικαστήριο της Χίου αθώωσε τον νεαρό άνδρα.²⁰

Καλαμάτα: Αθώωση 2 Σύριων που κατηγορούνταν για διακίνηση

Στις 19 Μαΐου, το Ποινικό Εφετείο της Καλαμάτας έκρινε αθώους δύο Σύριους που είχαν κατηγορηθεί, ο πρώτος ως κυβερνήτης σκάφους που μετέφερε υπηκόους τρίτων χωρών από το εξωτερικό στην Ελλάδα, και ο δεύτερος ως συνεργός στην ίδια πράξη.²¹ Ο δεύτερος κατηγορούμενος, που ήταν μονογονέας, συνελήφθη και κρατήθηκε για ένα ολόκληρο έτος μέχρι τη δίκη του, μια περίοδο κατά την οποία τα παιδιά του στερήθηκαν τη γονική φροντίδα, αν και είχε υποβάλει αμέσως όλα τα απαραίτητα έγγραφα που επιβεβαίωναν την ταυτότητά του, την οικογενειακή του κατάσταση και το καθεστώς του αιτούντος άσυλο. Το Δικαστήριο τους απήλλαξε και τους δυο από τις κατηγορίες παράνομης εισόδου στην Ελλάδα. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ένοχους τους υπόλοιπους τρεις Σύριους συγκατηγορούμενους (οι οποίοι απουσίαζαν κατά τη διάρκεια της ακρόασης και δεν εκπροσωπούνταν από δικηγόρους), για συνενόχη στη μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών από το εξωτερικό σε ελληνικό έδαφος, που δεν είχαν δικαίωμα εισόδου. Καταδικάστηκαν σε ποινή φυλάκισης 364 ετών και σε σημαντικό πρόστιμο.

Σάμος: Αθώωση πρόσφυγα που κατηγορήθηκε για τον θάνατο από πνιγμό του γιου του κατά το ταξίδι τους στην Ελλάδα

Στις 18 Μαΐου, το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων στη Σάμο απήλλαξε έναν Αφγανό πρόσφυγα ηλικίας 26 ετών, ο οποίος αντιμετώπιζε ποινή κάθειρξης 10 ετών με την κατηγορία ότι έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του παιδιού του, παίρνοντας το σε μία φουσκωτή βάρκα η οποία κατέπλευσε έξω από το νησί της Σάμου τον Νοέμβριο του 2020.²² Το εξάχρονο παιδί του πέθανε τραγικά από πνιγμό. Καμία έρευνα δεν διατάχθηκε για πιθανά εγκλήματα που διέπραξαν οι Ελληνικές Αρχές, οι οποίες, παρά το γεγονός ότι είχαν ενημερωθεί για την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, δεν προέβησαν σε επιχείρηση διάσωσης. Οι επιζώντες είχαν καταθέσει ότι δύο φορές είδαν ένα σκάφος του ελληνικού λιμενικού σώματος να προσεγγίζει χωρίς να προσπαθούν να τους σώσουν.²³

19 Εφημερίδα των Συντακτών, *Κατηγορείται γιατί έδινε νερό και φαγητό σε πρόσφυγες*, 5 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3QrFXcn>

20 Εφημερίδα των Συντακτών, *Πανηγυρική αθώωση για τον 23χρονο που έδωσε νερό και ψωμί σε πρόσφυγες*, 16 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3OI06Pc>

21 RSA-Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, *Άλλη μια αθώωση δείχνει τις δραματικές συνέπειες της ποινικοποίησης των προσφύγων που εισέρχονται σε έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στις 3 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3xsIjyZ>

22 ThePressProject, *Ναύαγιο Σάμου: Αθώωση των δύο αλλά ούτε λόγος για ευθύνες του Λιμενικού – «Κατηγόρησαν μέχρι και αθώο πατέρα για τον πνιγμό του παιδιού του»*, 18 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3y075bd>

23 <https://freethesamostwo.com/>

Στοχοποίηση των ΜΚΟ στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών σε νεοαφιχθέντες πρόσφυγες στην περιοχή του Έβρου

Παράλληλα, σύμφωνα με δημοσιεύματα ΜΜΕ, ανώνυμες πηγές της Ελληνικής Αστυνομίας αποκαλύπτουν ότι πρόκειται να ξεκινήσουν έρευνες, για να διερευνήσουν εάν αυτές οι ΜΚΟ έρχονται σε επαφή με δίκτυα διακίνησης σε μια προσπάθεια παράνομης μεταφοράς μεταναστών στην Ελλάδα. Μέχρι στιγμής, καμία από τις οργανώσεις που υποτίθεται ότι θα ελεγχθούν δεν έχει κατονομαστεί, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων που υπέβαλαν τα ασφαλιστικά μέτρα ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Μένει να δούμε πώς θα εξελιχθούν αυτές οι έρευνες, και αν πρόκειται για ένα ακόμη βήμα σε μια ευρύτερη πολιτική εκφοβισμού όσων υπερασπίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.²⁴

Η ποινικοποίηση των αιτούντων άσυλο και οι μακροχρόνιες ποινικές διαδικασίες έχουν δραματικές συνέπειες για τη ζωή των προσφύγων και επηρεάζουν αρνητικά την πρόσβασή τους στο άσυλο, ακόμη και αν το άτομο αθωωθεί τελικά. Το ίδιο ισχύει και για την ποινικοποίηση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκείνων που βοηθούν τους πρόσφυγες, οι οποίοι καταλήγουν σε μακροχρόνιες προδικαστικές διαδικασίες, οι οποίες συχνά περιλαμβάνουν επιβολή περιοριστικών όρων και τεράστια δικαστικά έξοδα για την υπεράσπισή τους.

3. Ενημερώσεις από τους καταυλισμούς στα νησιά και τις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Αιτούντες άσυλο χωρίς πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα νερού

Στη νέα Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) της Σάμου,²⁵ ύψους 43 εκατομμυρίων ευρώ, η οποία χρηματοδοτείται πλήρως από την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αιτούντες άσυλο δεν είχαν πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα νερού για περισσότερες από δύο εβδομάδες τον Μάιο του 2022.²⁶ Λόγω δυσλειτουργίας της αντλίας νερού, η παροχή νερού βρύσης περιορίστηκε μόνο σε δύο ώρες την ημέρα (8-9 π.μ. και 7-8 μ.μ.). Σύμφωνα με τις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο νησί της Σάμου, υπήρχαν ημέρες κατά τις οποίες οι αιτούντες άσυλο που ζουν στη δομή δεν είχαν καθόλου πρόσβαση στο νερό της βρύσης, ενώ λάμβαναν μόνο τρία μπουκάλια νερού (4,5 λίτρα) ανά άτομο την ημέρα, για να καλύψουν όλες τις ανάγκες τους - κατάποση, προσωπική υγιεινή, πλύσιμο ρούχων, ατομικό και οικιακό καθαρισμό. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), απαιτούνται 50 - 100 λίτρα νερού την ημέρα ανά

24 Ενδεικτικά, βλέπε σχετικά άρθρα, που διατίθενται στην ελληνική γλώσσα στη διεύθυνση: News Bomb, Έβρος: Έρευνα για παράνομη δράση των ΜΚΟ – Μήνυμα Θεοδωρικάκου για την προστασία των συνόρων, 29 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3xTg8dS>, TV Open, Στο «μικροσκόπιο» η δράση Μ.Κ.Ο. στον Έβρο, 29 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3b6HYKU>, D News, Έβρος: «Κλειδωμένες» από τις Αρχές τέσσερις ΜΚΟ για περίεργα κόλπα με μετανάστες στο ποτάμι, 29 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3xw5Crr>

25 Εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021.

26 Εφημερίδα των Συντακτών, Έχουν μείνει χωρίς νερό οι πρόσφυγες στη Σάμο, 13 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3mUyLaT>, 2020mag, Have you been to Samos? Χωρίς νερό οι πρόσφυγες στην Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή Σάμου, 23 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3OnsWPc>

άτομο για να διασφαλίζεται ότι ικανοποιούνται οι πιο βασικές του ανάγκες.²⁷ Τα διεθνή ανθρωπιστικά πρότυπα ορίζουν ότι κάθε άτομο πρέπει να λαμβάνει τουλάχιστον 15 λίτρα νερού ημερησίως για την κάλυψη των αναγκών του σε πόσιμο νερό και οικιακή υγιεινή.²⁸ Η ανεπαρκής πρόσβαση σε νερό οδηγεί σε ταπεινωτικές και επικίνδυνες συνθήκες διαβίωσης, ιδίως για τα ευάλωτα άτομα.

Οι έλλειψεις στην υδροδότηση δεν περιορίζονται στην ΚΕΔ της Σάμου. Οι απομακρυσμένες και απομονωμένες περιοχές που συχνά επιλέγονται για καταυλισμούς προσφύγων και κέντρα υποδοχής οδηγούν ως επί το πλείστον σε έλλειψη νερού και ανεπαρκή παροχή ηλεκτρικού ρεύματος. Σύμφωνα με το Γραφείο Χίου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR) και τον Δήμο της Χίου, ο καταυλισμός προσφύγων της ΒΙΑΛ στο νησί της Χίου έχει τακτικά προβλήματα υδροδότησης. Πρώτον, λόγω των παράλληλων αναγκών υδροδότησης των γύρω αγροτικών περιοχών και των κατοίκων του γειτονικού χωριού που πρέπει να καλύπτονται· δεύτερον, δεδομένου ότι δεν έχει συναφθεί σύμβαση με τεχνική εταιρεία, για να διορθώνονται άμεσα τα τεχνικά προβλήματα που ανακύπτουν.

Παράλληλα, στον «προσωρινό» καταυλισμό στο Μαυροβούνι στη Λέσβο, οι αιτούντες άσυλο με προβλήματα κινητικότητας και οι ηλικιωμένοι δεν μπορούν να φτάσουν ή να χρησιμοποιήσουν τις εγκαταστάσεις της τουαλέτας και του μπάνιου λόγω της έλλειψης επαρκούς φωτισμού, δυσκολιών με τη βάδιση και τη μετακίνηση μέσα στον καταυλισμό, της ακράτειας και της αδυναμίας να σταθούν όρθιοι στα ντους.²⁹

Αδικοιολόγητη εφαρμογή 25ήμερου περιορισμού της ελευθερίας των νεοαφιχθέντων αιτούντων άσυλο στη Σάμο και στην Κω

Σύμφωνα με τις οργανώσεις παροχής νομικής βοήθειας που δραστηριοποιούνται στη Σάμο, από τα μέσα Απριλίου υπήρξε καθυστέρηση στην έκδοση των καρτών αιτούντων άσυλο, που σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπέρασε τις 25 ημέρες, χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο δεν επιτρέπεται να εξέλθουν από τη δομή. Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) δήλωσε ότι η καθυστέρηση στην έκδοση των καρτών συνδέεται με την αύξηση των αφίξεων στη Σάμο. Η ΥΠΥΤ επικαλέστηκε, επίσης, την εφαρμογή του νόμου³⁰ που προβλέπει παράταση του περιορισμού της ελευθερίας μέχρι 25 ημέρες συνολικά από την είσοδο στο κέντρο, εάν δεν έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες ταυτοποίησης. Ωστόσο, επί του παρόντος, η νέα Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) έχει δυναμικότητα (στέγασης) 2040 ατόμων, και επί του παρόντος φιλοξενεί μόνο περί τους 430 αιτούντες άσυλο. Ακόμη, υπήρξαν περιπτώσεις αιτούντων άσυλο, των οποίων τα στοιχεία ταυτοποιήθηκαν πλήρως και καταγράφηκαν εντός των πρώτων πέντε ημερών, και που η συνέντευξη ασύλου τους είχε ολοκληρωθεί ήδη πριν από την έκδοση της κάρτας αιτούντος άσυλο. Το γεγονός αυτό εγείρει σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με την υποτιθέμενη αιτιολόγηση του περιορισμού της ελευθερίας από πλευράς της ΥΠΥΤ.

Το ΕΣΠ έχει παρατηρήσει παρόμοια πρακτική στην Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή στην Κω καθώς τα νεοαφιχθέντα άτομα επιτρέπεται να εξέλθουν από το κέντρο μόνο μετά τη λήξη περιόδου 25 ημερών.³¹ Στην ΚΕΔ στην Κω, ο περιορισμός αυτός δεν σχετίζεται με την έκδοση (ή μη) της κάρτας αιτούντος άσυλο. Εξ όσων γνωρίζει το ΕΣΠ, κατά την ΥΠΥΤ (Κω) οι διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης ολοκληρώνονται εντός των πρώτων πέντε ημερών, επομένως δεν δικαιολογείται η παράταση του περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των διαμενόντων.

27 ΟΗΕ, *Το δικαίωμα του ανθρώπου στο πόσιμο νερό και στην αποχέτευση/υγιεινή* <https://bit.ly/2YTTloF>

28 Το Εγχειρίδιο Sphere, ο Ανθρωπιστικός Χάρτης και τα Ελάχιστα Πρότυπα για την Παροχή Ανθρωπιστικής Βοήθειας, την Υδροδότηση, την Αποχέτευση και την Προώθηση της Υγιεινής, Έκδοση 2018, <https://bit.ly/3A99eTu>

29 Movement on the Ground, Έρευνα της ΜΚΟ Movement on the Ground για θέματα που σχετίζονται με Παροχή νερού, Αποχέτευση, Υγιεινή (WASH) και την προστασία, όπως κοινοποιήθηκαν στην Ομάδα Εργασίας για την Προστασία της Λέσβου, 7 Ιουνίου 2022

30 Άρθρο 39, Νόμος 4636/2019

31 Σύμφωνα με τις αρχές, βάσει του Άρθρου 39 του Νόμου 4636/19

Νομικές ενέργειες και αντιδράσεις κατά της κλειστής δομής στη Χίο

Ο Δήμος της Χίου έχει προβεί σε διάφορες νομικές ενέργειες ενώπιον των διοικητικών και αστικών δικαστηρίων κατά της κατασκευής της νέας Κλειστής Ελεγχόμενης Δομής στη Χίο, στον όρμο Θόλος, 13 χιλιόμετρα από την πόλη της Χίου. Η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου καταψήφισε τη δημιουργία μίας νέας Κλειστής Ελεγχόμενης Δομής και διαφωνεί κατ' αρχήν με τη δημιουργία οποιουδήποτε Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) / καταυλισμού προσφύγων στο νησί. Επιπλέον, το σημερινό ΚΥΤ της ΒΙΑΛ βρίσκεται σε περιοχή ιδιοκτησίας του Δήμου της Χίου, η οποία έχει παραχωρηθεί στο Υπουργείο Ασύλου και Μετανάστευσης μέχρι τα τέλη του 2022. Από τις 1 Ιανουαρίου 2023, ο Δήμος της Χίου έχει το δικαίωμα να προβεί σε έξωση στον καταυλισμό, με άγνωστη την τύχη των διαμενόντων.

4. Έλλειψη ασφαλούς και κατάλληλης διαμονής για ευάλωτα άτομα

Κλείσιμο του στεγαστικού προγράμματος ESTIA

Τον Απρίλιο, το πρόγραμμα στέγασης «ESTIA» φιλοξενούσε 10.563 αιτούντες άσυλο.³² Σύμφωνα με τον Υπουργό Μετανάστευσης, σχεδόν το 60% του προγράμματος ESTIA έχει κλείσει. Στόχος της κυβέρνησης είναι να κλείσει όλα τα διαμερίσματα του προγράμματος στέγασης ESTIA μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου του 2022. Σύμφωνα με τον Υπουργό, τα άτομα στα οποία χορηγείται άσυλο θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε προγράμματα ένταξης, τα άτομα που λαμβάνουν απορριπτική απόφαση θα πρέπει να απελαύνονται και για όσα άτομα η διαδικασία ασύλου δεν έχει ολοκληρωθεί θα μεταφέρονται σε υφιστάμενες δομές φιλοξενίας όπου υπάρχουν κενές θέσεις.³³ Το σχέδιο της κυβέρνησης να μεταφέρει τους αιτούντες άσυλο από τις αστικές περιοχές όπου διαμένουν σε καμπ μετά το κλείσιμο του προγράμματος στέγασης ESTIA τους καταδικάζει σε σκληρές συνθήκες διαβίωσης και υπονομεύει κάθε προσπάθεια ένταξης που οι άνθρωποι αυτοί έχουν καταβάλει.

32 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικό Σημείωμα Α*, Απρίλιος 2022, <https://bit.ly/3xzRvBG>

33 Παραπολιτικά, 5 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3HLRU8V> και Politic, «Μηταράκης: «Όσοι πρόσφυγες δεν έχουν πάρει άσυλο θα απελαθούν»», 5 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3Hw8bOO>

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ Μ. ΑΠΟ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ - ΜΗΤΕΡΑ ΤΡΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ Η ΟΠΟΙΑ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙΤΑΙ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ESTIA

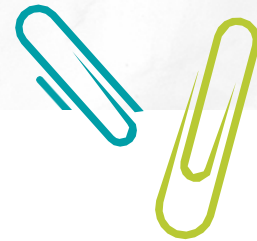
"Τα παιδιά μου πηγαίνουν στο σχολείο κοντά στο μέρος όπου ζούμε. Τους αρέσει πολύ το σχολείο, επειδή έχουν φίλους με τους οποίους περνούν χρόνο κατά τη διάρκεια του σχολείου, αλλά και μετά το πέρας των μαθημάτων. Είμαι χαρούμενη γιατί βλέπω τα παιδιά μου να είναι χαρούμενα. Έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που τα είδα να χαμογελούν. Θεωρούμε αυτό το μέρος σαν να είναι το σπίτι μας, διότι μας προσφέρει σταθερότητα και μας βοηθά να ενσωματωθούμε. Προτού φιλοξενηθούμε στο πλαίσιο του προγράμματος ESTIA, ζούσαμε σε καμπ. Η κατάσταση εκεί ήταν πολύ δύσκολη. Όσο ζούσαμε στο καμπ, τα παιδιά μου δεν ήθελαν να ζυπνήσουν για να πάνε στο σχολείο, επειδή είχαν χάσει κάθε κίνητρο και "όρεξη" για ζωή.

Νοιώθω κι εγώ η ίδια πολύ καλά εδώ, νιώθω ήρεμη. Λόγω της κατάστασης της υγείας μου, πρέπει να ζω σε ένα ήρεμο περιβάλλον. Και το μέρος αυτό μου προσφέρει τη σταθερότητα που έχω ανάγκη.

Αν χρειαστεί να φύγουμε από αυτό το μέρος και μεταφερθούμε ξανά σε καμπ, η ζωή μας θα καταστραφεί. Η ζωή των παιδιών μου θα διαταραχθεί γιατί θα χάσουν τους φίλους τους και το περιβάλλον που δημιούργησαν για να νιώθουν ασφαλείς. Ένα σημαντικό, ανεκτίμητο κομμάτι της ζωής τους θα χαθεί.»

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ Σ.Μ. ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΟΝ ΨΥΧΙΚΑ ΑΡΡΩΣΤΟ ΞΑΔΕΛΦΟ ΤΟΥ

"Ο ξάδελφός μου σταμάτησε να λαμβάνει το οικονομικό βοήθημα εδώ και δύο μήνες. Η αίτησή του για χορήγηση ασύλου απορρίφθηκε. Δεν είναι πλέον επιλέξιμος για το πρόγραμμα στέγασης ESTIA. Το ίδιο ισχύει και για μένα. Όλες οι υπηρεσίες υποδοχής που μας παρείχε το πρόγραμμα έχουν διακοπεί. Ζούμε μαζί σε ένα διαμέρισμα του προγράμματος ESTIA στη Θεσσαλονίκη. Τον φροντίζω επειδή δεν είναι σε θέση να φροντίζει τον εαυτό του λόγω ενός σοβαρού προβλήματος υγείας που αντιμετωπίζει. Πριν από λίγες ημέρες, μας ενημέρωσαν ότι πρέπει να εγκαταλείψουμε το διαμέρισμα. Μετά από την απόρριψη

της αίτησης ασύλου του, η υγεία του ξαδέλφου μου επιδεινώθηκε και αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει. Δεν έχουμε πλέον τη δυνατότητα να αγοράζουμε φαγητό για να φάμε. Πηγαίνουμε από οργάνωση σε οργάνωση εκλιπαρώντας για φαγητό. Το πρόγραμμα ESTIA δεν μας παρέχει πλέον σίτιση ούτε και μας παραπέμπει σε οργανώσεις που δίνουν τρόφιμα, επειδή δεν είμαστε πλέον επιλέξιμοι. Ο ξάδελφός μου δεν μπορεί να επισκεφθεί τον γιατρό του στο δημόσιο νοσοκομείο, δεν μπορεί να αγοράσει τα φάρμακά του και η υγεία του επιδεινώνεται καθημερινά. Προτιμούμε να είμαστε άστεγοι παρά να ζούμε σε καμπ. Δεν είναι εύκολη η διαβίωση σε καμπ για ένα άτομο όπως ο ξάδελφός μου. Λόγω της ψυχικής του κατάστασης, οι συνθήκες διαβίωσης στο καμπ καθώς και το γεγονός ότι οι άλλοι άνθρωποι που μένουν εκεί θα τον κοροϊδεύουν, θα επιδεινώσουν την κατάσταση υγείας του".

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΜΙΑΣ ΕΥΑΛΩΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΑΦΓΑΝΩΝ ΣΤΟ Κ.Υ.Τ. ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Αυτή είναι η μαρτυρία ενός ζευγαριού από το Αφγανιστάν που έφθασε στο νησί της Λέσβου το 2019 μαζί με τα τέσσερα παιδιά του και έλαβε θετική απόφαση επί της αίτησης ασύλου πριν από ένα μήνα:

"Η σύζυγός μου έπεσε και τραυμάτισε την πλάτη της κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς στον καταυλισμό της Μόριας, ενώ τρέχαμε να σωθούμε, τον Σεπτέμβριο του 2020. Ζούσαμε στους δρόμους για εβδομάδες. Έπρεπε να κουβαλήσουμε τη σύζυγό μου χρησιμοποιώντας κουβέρτες επειδή δεν μπορούσε να περπατήσει. Στη συνέχεια, μεταφερθήκαμε στο Κ.Υ.Τ. Μαυροβουνίου. Μόλις πριν από τέσσερις μήνες, η γυναίκα μου χειρουργήθηκε και δεν μπορεί πλέον να περπατήσει μέχρι και σήμερα", λέει ο πατέρας.

"Η μέση μου τραυματίστηκε. Δεν μπορούσα να κάνω μαγνητική τομογραφία στο δημόσιο νοσοκομείο. Μια ΜΚΟ πλήρωσε για τις ιατρικές εξετάσεις μου. Φύγαμε από το Αφγανιστάν επειδή πιστεύαμε ότι εδώ υπάρχουν τα Ηνωμένα Έθνη, ο Ερυθρός Σταυρός και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν γνωρίζαμε τα βασανιστήρια που θα ζούσαμε εδώ, δεν θα είχαμε έρθει. Είναι πολύ δύσκολο για μένα να μετακινηθώ. Χρησιμοποιώ ένα αναπηρικό καροτσάκι για να πάω στην τουαλέτα και στο ντους, τα οποία απέχουν 50 μέτρα από εδώ. Δεν μπορώ καν να κάνω ένα βήμα χωρίς να νιώθω έντονο πόνο. Λάβαμε τη θετική απόφαση ασύλου, αλλά δεν είμαστε σε θέση να πληρώσουμε ακόμη και για τα εισιτήρια μεταφοράς μας στην ενδοχώρα. Θα θέλαμε να λάβουμε βοήθεια για τη μετεγκατάστασή μας σε άλλη χώρα. Εάν κάποιος λάβει την άδεια διαμονής του και τα ταξιδιωτικά του έγγραφα, πρέπει να φύγει από τον καταυλισμό", αναφέρει η μητέρα.

5. Η «απόκριση δύο ταχυτήτων στο προσφυγικό» συνεχίζεται

Η προστασία των Ουκρανών έναντι της παρακώλυσης της πρόσβασης στη διαδικασία χορήγησης ασύλου, καθώς και ο κίνδυνος σύλληψης και κράτησης για όλους τους άλλους

Πρόσβαση στις διαδικασίες προστασίας

45.525 πρόσφυγες από την Ουκρανία, από τους οποίους οι 11.436 είναι παιδιά, έφθασαν στην Ελλάδα από την αρχή του πολέμου.³⁴ 16.237 ηλεκτρονικές προκαταγραφές Ουκρανών πραγματοποιήθηκαν έως τις 31 Μαΐου.³⁵ 14.764 άδειες διαμονής καθεστώτος προσωρινής προστασίας εκδόθηκαν για Ουκρανούς τον Μάιο, το 5% των οποίων εκδόθηκαν χωρίς ραντεβού.³⁶ Σύμφωνα με μια ανακοίνωση του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, η προκαταγραφή Ουκρανών για τη χορήγηση καθεστώτος προσωρινής προστασίας δεν απαιτεί απαραίτητα την παρουσία τους και ακόμη και αν δεν έχει πραγματοποιηθεί προκαταγραφή, οι δικαιούχοι μπορούν να καλέσουν έναν συγκεκριμένο αριθμό, να δώσουν το όνομά τους στις Αρχές και, στη συνέχεια, θα τους δοθεί ένα ραντεβού.³⁷

Αντίθετα, για όλους τους άλλους, η διαδικασία χορήγησης ασύλου είναι εξαιρετικά περίπλοκη. Όλοι οι αιτούντες άσυλο που φθάνουν στην Ελλάδα, οι οποίοι δεν έχουν υποβληθεί σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής ούτε έχουν συλληφθεί από την αστυνομία, απλά δεν μπορούν να καταγράψουν την αίτηση ασύλου τους. Τα αρμόδια Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου αρνούνται να τους καταγράψουν. Επιπλέον, έχουν αναφερθεί περιπτώσεις ατόμων που έχουν λάβει εντολή από υπαλλήλους των Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου να πάνε σε αστυνομικό τμήμα και να ζητούν τη σύλληψη, την κράτηση και τη μεταφορά τους σε Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) προκειμένου να καταγραφεί η αίτησή τους.

Η διαδικασία για τα άτομα που επιθυμούν να καταγράψουν μεταγενέστερη αίτηση χορήγησης ασύλου είναι εξίσου προβληματική. Προκειμένου να καταγραφεί η μεταγενέστερη αίτηση, θα πρέπει να κλείνουν ραντεβού μέσω της γραμμής Skype που διαχειρίζεται η Υπηρεσία Ασύλου, η οποία δεν λειτουργεί σχεδόν ποτέ, όπως έχει επανειλημμένα αναφερθεί από ΜΚΟ και την κοινωνία των πολιτών. Υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων που προσπαθούν εδώ και μήνες να κλείσουν ραντεβού χωρίς επιτυχία. Μόνο τα άτομα που έχουν πιστοποιηθεί ως ευάλωτα και που τυχαίνει να έχουν νομική συνδρομή μπορούν να έχουν πρόσβαση στη διαδικασία χορήγησης ασύλου και να καταχωρούν μεταγενέστερη αίτηση ασύλου μετά από εκτενείς και επίπονες προσπάθειες. Παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης αποτελεί η υπόθεση μιας νεαρής γυναίκας από την Ερυθραία, θύμα εμπορίας ανθρώπων και επιζήσασα έμφυλης βίας, που προσπαθούσε να καταγράψει την μεταγενέστερη αίτησή της για άσυλο από τον Νοέμβριο του 2021 με τη βοήθεια δικηγόρου, ψυχολόγου και κοινωνικής λειτουργού από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Μόνο μετά από πολυάριθμες παρεμβάσεις ενώπιον της Υπηρεσίας Ασύλου που βασιζόνταν στην ευαλωτότητά της, της έκλεισαν ραντεβού για καταγραφή αίτησης ασύλου τον Οκτώβριο του 2022, σχεδόν ένα έτος μετά την αρχική παρέμβαση.

34 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 27 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3ynmiTU>

35 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικό Σημείωμα Α*, Μάιος 2022, σ. 12, <https://bit.ly/3bC6bJi>

36 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικό Σημείωμα Α*, Απρίλιος 2022, σ. 13, <https://bit.ly/3bC6bJi>

37 <https://migration.gov.gr/ukraine/>

Κίνδυνος σύλληψης και κράτησης για μη Ουκρανούς

Η συνεχιζόμενη παρεμπόδιση της πρόσβασης στο άσυλο οδηγεί σημαντικό αριθμό ατόμων να παραμένουν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, και παρά τις συνεχείς προσπάθειές τους να υποβάλουν αίτηση ασύλου. Αυτό τους αποστερεί τα δικαιώματά τους ως αιτούντων άσυλο, όπως η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την εργασιακή απασχόληση, ενώ τους εκθέτει σε αστυνομικούς ελέγχους που συχνά οδηγούν σε σύλληψη και διοικητική κράτηση. Επιπλέον, οι αιτήσεις ασύλου προσφύγων που τελικά καταφέρνουν να υποβάλουν αίτηση ασύλου ως κρατούμενοι αντιμετωπίζονται συχνά από τις Ελληνικές Αρχές ως απόπειρες χειραγώγησης του συστήματος ασύλου και παρακώλυσης των απελάσεων, παρά το γεγονός ότι οι υποθέσεις αυτές αφορούν κυρίως αιτούντες άσυλο από χώρες όπως το Αφγανιστάν και τη Σομαλία. Η ομάδα κράτησης της Νομικής Υπηρεσίας του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες χειρίζεται σημαντικό αριθμό υποθέσεων Αφγανών κρατουμένων που κρατούνται για μήνες, μολονότι η επιστροφή στην Τουρκία ή το Αφγανιστάν είναι απολύτως ανέφικτη.

Ορισμένοι άνθρωποι που δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου στην ηπειρωτική χώρα λόγω των παραπάνω συνθηκών, ταξιδεύουν στα νησιά του Αιγαίου σε μια προσπάθεια να υποβάλλουν τις αιτήσεις ασύλου τους εκεί. Η πρακτική που περιγράφεται παρακάτω είναι ανησυχητική. Κατά τη διάρκεια αποστολής του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στη Χίο στα τέλη Μαΐου, εκπρόσωποι της αστυνομίας και της Υπηρεσίας Ασύλου του νησιού ενημέρωσαν το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ότι τα άτομα που εμφανίζονται στο τοπικό Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) και ζητούν να καταγραφούν οι αιτήσεις ασύλου τους μεταφέρονται αμέσως στο αστυνομικό τμήμα της πόλης, όπου η αστυνομία ελέγχει εάν έχουν καταχωριστεί σε οποιοδήποτε άλλο ελληνικό σημείο εισόδου. Μετά την επιβεβαίωση της μη καταχώρισης, αντί να τους μεταφέρουν στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) όπου θα μπορούσε να επιληφθεί του ζητήματος η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, οι αιτούντες άσυλο τίθενται υπό κράτηση και η διαχείριση των αιτήσεων ασύλου τους πραγματοποιείται ενόσω οι αιτούντες παραμένουν κρατούμενοι. Για παράδειγμα, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ενημερώθηκε για την υπόθεση ενός Αφγανού ο οποίος συνελήφθη και κρατούνταν στο κρατητήριο του αστυνομικού τμήματος για περισσότερο από δύο μήνες, ενώ περίμενε να υποβάλλει την αίτησή του και να του πάρουν συνέντευξη επί του αιτήματος ασύλου του, παρά το γεγονός ότι ο εν λόγω χώρος κράτησης είναι εντελώς ακατάλληλος για παρατεταμένη κράτηση. Τελικά, ο συγκεκριμένος αιτών άσυλο αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας, καταδεικνύοντας ότι άτομα που δικαιούνται διεθνή προστασία κρατούνται αυθαίρετα και αναγκάζονται αναιτιολόγητα να υποβληθούν στις διαδικασίες ασύλου υπό καθεστώς κράτησης.

Δωρεάν μεταφορά μόνο για Ουκρανούς

Οι ελάχιστες διοικητικές διατυπώσεις για την πρόσβαση των Ουκρανών στην προστασία είναι διαμετρικά αντίθετες με τις χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες και τα πολλαπλά εμπόδια που αντιμετωπίζουν άτομα από άλλες χώρες που χρήζουν προστασίας. Εκτός από την εφαρμογή δύο μέτρων και δύο σταθμών όσον αφορά στην πρόσβαση στην προστασία, ειδικές ρυθμίσεις για τους Ουκρανούς έχουν υιοθετηθεί από τους Οργανισμούς Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας³⁸ και Θεσσαλονίκης³⁹, με τη διάθεση δωρεάν καρτών απεριορίστων διαδρομών με ισχύ 90 ημερών (και με δυνατότητα ανανέωσης) για τη μετακίνησή τους με όλα τα δημόσια μέσα μεταφοράς. Μολονότι τα μέτρα αυτά είναι χρήσιμα και ευπρόσδεκτα, θα πρέπει να εφαρμόζονται σε όλα τα άτομα που χρήζουν προστασίας. Αντίθετα, όλοι οι υπόλοιποι αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες στην Ελλάδα υποχρεούνται να καταβάλλουν οι ίδιοι τις δαπάνες μεταφοράς τους, ακόμη και για την επίσημη και απαιτούμενη μεταφορά τους από ένα νησί στην ηπειρωτική χώρα ή για την παρουσία τους ενώπιον των Αρχών εξέτασης της αίτησης ασύλου τους. Ενώ, όταν δεν είναι σε θέση να το πράξουν λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων, κινδυνεύουν να διακοπεί η διαδικασία χορήγησης ασύλου τους και να απορριφθεί η υπόθεσή τους.⁴⁰

38 «Η Καθημερινή», "Διάθεση δωρεάν καρτών απεριορίστων διαδρομών οι οποίες θα έχουν ισχύ 90 ημερών σε Ουκρανούς πρόσφυγες στην Αθήνα", 18 Μαΐου 2022, <https://bit.ly/3xCRWv7>

39 <https://oasth.gr/#el/news/o-oasth-synexizei-thn-prospatheia-dieykolynshs--tw1265>

40 <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/aporriptiki-apofasi/>

Εκπαίδευση και ένταξη

Η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ειδικά μέτρα για την υποστήριξη της εκπαίδευσης των Ουκρανών μαθητών, συμπεριλαμβανομένης της εντατικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και τη φροντίδα παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.⁴¹ Οι Αρχές ανακοίνωσαν επίσης ότι σχεδιάζουν να λειτουργήσουν τάξεις υποδοχής για τα παιδιά από την Ουκρανία για να τα βοηθήσουν να ενταχθούν στα ελληνικά σχολεία κατά το νέο σχολικό έτος.⁴² Επιπλέον, ανακοινώθηκε η εντατικοποίηση της διδασκαλίας καλλιτεχνικών και μουσικών μαθημάτων (όπου η γλώσσα δεν αποτελεί εμπόδιο).⁴³ Τα παιδιά από την Ουκρανία θα υποστηριχθούν επίσης στη συνέχιση της παρακολούθησης του ουκρανικού προγράμματος εκπαίδευσης, ενώ επίσης η κυβέρνηση παρείχε στο καμπ της Ελευσίνας, όπου διαμένουν 39 παιδιά από την Ουκρανία,⁴⁴ υπολογιστές για να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μαθημάτων.⁴⁵

Οι προσπάθειες αυτές είναι ευπρόσδεκτες και αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα των πολιτικών και των μέτρων που μπορούν και πρέπει να ληφθούν για τη στήριξη των παιδιών προσφύγων όταν υπάρχει πολιτική βούληση, αν και δυστυχώς δεν επεκτείνονται σε άλλα παιδιά που χρήζουν προστασίας στην Ελλάδα. Η εγγραφή και η φοίτηση στο σχολείο παιδιών από άλλες χώρες, παρόλη τη βελτίωση που σημειώθηκε κατά το σχολικό έτος 2021-2022, παραμένει ανεπαρκής καθώς τα παιδιά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια πρόσβασης στην εκπαίδευση. Οι τάξεις υποδοχής για τα παιδιά που αιτούνται άσυλο ξεκινούν συνήθως μετά την έναρξη του σχολικού έτους, υπονομεύοντας σημαντικά τις προσπάθειές τους να ενταχθούν στο ελληνικό σχολείο.

Η καραντίνα ως περαιτέρω μέσο διάκρισης

Διακριτική μεταχείριση είναι εμφανής και στα προληπτικά μέτρα για την υποτιθέμενη αντιμετώπιση της μετάδοσης της νόσου που σχετίζεται με τον COVID-19. Όλοι οι πρόσφυγες που εισέρχονται στην Ελλάδα μέσω των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου ή του Έβρου απομονώνονται αμέσως σε περιοχές καραντίνας με το πρόσχημα της αποφυγής εξάπλωσης της πανδημίας COVID-19. Η περίοδος καραντίνας διαρκεί επί του παρόντος 5 ημέρες, αλλά μπορεί να παραταθεί εάν υπάρχουν επιβεβαιωμένα κρούσματα λοίμωξης COVID-19 μεταξύ της ομάδας. Ωστόσο, δεν απαιτείται πλέον καραντίνα στην Ελλάδα και κανένας από αυτούς που εισέρχονται στην Ελλάδα δεν υπόκειται σε αυτό το μέτρο,⁴⁶ εκτός από τους αιτούντες άσυλο. Οι Ουκρανοί που εισέρχονται στην Ελλάδα και υποβάλλουν αίτηση προσωρινής προστασίας δεν τίθενται σε καραντίνα. Παραμένει λοιπόν ασαφές γιατί συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων είναι αναγκασμένες να μπαίνουν σε καραντίνα με βάση μόνο το γεγονός ότι αιτούνται άσυλο.

41 ALFAVITA, <https://bit.ly/3xAPRiZ>.

42 Πρόκειται για τάξεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που λειτουργούν παράλληλα με το κανονικό σχολικό πρόγραμμα. Έχουν σχεδιαστεί για παιδιά που δεν γνωρίζουν επαρκώς την ελληνική γλώσσα προκειμένου να διευκολύνουν την ταχεία ενσωμάτωσή τους σε κανονικές τάξεις.

43 Υπουργείο Παιδείας, <https://bit.ly/3yafIPo>

44 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, στατιστικές από τον Μάιο του 2022, Διεθνής Προστασία / Προσάρτημα Α, σ. 10, <https://bit.ly/3HYytVH>

45 ΣΚΑΙ, «Η Βούλτεψη στο Skaigr: Οι Ουκρανοί πρόσφυγες θέλουν να γυρίσουν πίσω και να χτίσουν ξανά την πατρίδα τους», 17 Απριλίου 2022, <https://bit.ly/39vsX4S>

46 Πρωτόκολλα για Αφίξεις στην Ελλάδα, <https://bit.ly/3mVx797>

6. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Τελικές Παρατηρήσεις προς την Ελλάδα

Στις 9 Ιουνίου, η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξέδωσε τις τελικές παρατηρήσεις της για την Ελλάδα, οι οποίες επανεξετάστηκαν κατά την 90ή σύνοδό της.⁴⁷ Η Επιτροπή εκφράζει σοβαρές ανησυχίες, μεταξύ άλλων, αναφορικά με τις επαναπροωθήσεις (pushbacks), την παρενόχληση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την κράτηση παιδιών για σκοπούς ταυτοποίησης, τις ακατάλληλες διαδικασίες προσδιορισμού της ηλικίας και τις καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση του συστήματος επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων. Μεταξύ των άλλων σοβαρών ανησυχιών περιλαμβάνονται οι επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) στα νησιά του Αιγαίου, η έλλειψη πρόσβασης σε τροφή και υγειονομική περίθαλψη, καθώς και η διακριτική «απόκριση δύο ταχυτήτων στο προσφυγικό» για τους Ουκρανούς πρόσφυγες έναντι όλων των άλλων προσφύγων. Η Επιτροπή καλεί την ελληνική κυβέρνηση να παράσχει όλες τις δυνατές διευκολύνσεις, υπηρεσίες και προστασία σε όλους τους πρόσφυγες σε ισότιμη βάση με τους Ουκρανούς πρόσφυγες. Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για όλα τα παιδιά· τον τερματισμό των πρακτικών αναγκαστικής επιστροφής· την υιοθέτηση δεσμευτικού κώδικα δεοντολογίας για τους συνοριακούς αξιωματικούς, τη θέσπιση ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης των συνόρων και τη διεξαγωγή εις βάθος ερευνών για τις αναφερόμενες υποθέσεις επαναπροώθησης (pushbacks), συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποτυπώνονται στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).⁴⁸

47 Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, μαζί με τέσσερις ακόμη ΜΚΟ, υπέβαλαν συμπληρωματική έκθεση τον Δεκέμβριο 2021, σε συνέχεια της έκθεσης που είχαν υποβάλει τον Οκτώβριο 2019, η οποία είχε υποβληθεί από κοινού από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE) και τη Διεθνή Επιτροπή Νομικών (ICJ). Η συμπληρωματική έκθεση τόνισε, μεταξύ άλλων τις πρακτικές επαναπροώθησης (pushbacks) που αφορούν σε παιδιά, τη χρόνια έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος επιτροπείας για τους ασυνόδευτους ανήλικους, την έλλειψη συνθηκών υποδοχής και την περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση για τα παιδιά πρόσφυγες και τα παιδιά που ζητούν άσυλο.

48 Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, *Τελικές παρατηρήσεις επί της συνδυαστικής τέταρτης έως έκτης έκθεσης της Ελλάδας*, <http://bit.ly/3aZgiY1>· και Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, δελτίο τύπου «Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού εκδίδει τα ευρήματά της για την Καμπότζη, τον Καναδά, τη Χιλή, την Κροατία, την Κούβα, την Κύπρο, το Τζιμπουτί, την Ελλάδα, την Ισλανδία, το Κιρμπάτι, τη Σομαλία και τη Ζάμπια», 9 Ιουνίου 2022, <http://bit.ly/3OaDu42>

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της θα πρέπει:

1. Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε στενή συνεργασία με τις Ελληνικές Αρχές, θα πρέπει να θεσπίσουν αμέσως και να αντικαταστήσουν την Εθνική Αρχή Διαφάνειας με έναν πραγματικά ανεξάρτητο και αποτελεσματικό μηχανισμό παρακολούθησης των συνόρων με την αντίστοιχη εντολή και εμπειρογνομosύνη για τη διερεύνηση των επαναπροωθήσεων και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα ελληνικά σύνορα, υπό την ηγεσία του Έλληνα Συνηγούρου του Πολίτη.
2. Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να επιβάλλει τάχιστα πειθαρχικές κυρώσεις και να κινήσει τις διαδικασίες επί παραβάσει κατά του ελληνικού κράτους για τις καλώς τεκμηριωμένες, μακροπρόθεσμες και συστηματικές παραβιάσεις του διεθνούς και του ενωσιακού δικαίου όσον αφορά στην αντιμετώπιση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων των επαναπροωθήσεων (pushbacks), της παρεμπόδισης της πρόσβασης στο άσυλο και της αυθαίρετης κράτησης.
3. Να σταματήσουν τη χρηματοδότηση και να εγκαταλείψουν την πολιτική των απομακρυσμένων, κέντρων «φυλακών» και καταυλισμών περιορισμού και, αντί αυτού, να αυξήσουν την ικανότητα ουσιαστικής διεκπεραίωσης των αιτήσεων ασύλου με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο το και να θεσπίσουν έναν προβλέψιμο, υποχρεωτικό ενωσιακό μηχανισμό μετεγκατάστασης, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη θα μοιράζονται αποτελεσματικά την ευθύνη για την παροχή προστασίας στους πρόσφυγες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
4. Να μεταρρυθμίσει τη δέσμη μέτρων της ΕΕ κατά της διευκόλυνσης της παράτυπης μετανάστευσης, ώστε να καταστεί υποχρεωτική η εξαίρεση της ανθρωπιστικής βοήθειας από την ποινικοποίηση σε περιπτώσεις εισόδου, διέλευσης και διαμονής· και να διασφαλιστεί ότι δεν θα κινηθεί διαδικασία έρευνας ούτε θα ασκηθεί δίωξη κατά ιδιωτών ή οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν νομική και ανθρωπιστική βοήθεια. Ειδικότερα, η προϋπόθεση προσπορισμού «οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους» θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό όλων των μορφών διευκόλυνσης ως βασικό στοιχείο της παράβασης, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών, προκειμένου να αποτρέπεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη της ΕΕ να υιοθετούν υπερβολικά ευρείς ορισμούς της διακίνησης ως μέσο νομιμοποίησης της ποινικοποίησης των προσφύγων και της ανθρωπιστικής βοήθειας.
5. Η -FRONTEX θα πρέπει να αναστείλει τη συμμετοχή της σε συλλήψεις στην ξηρά και αναζητήσεις στη θάλασσα, καθώς είναι πιθανό να οδηγήσουν σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και να περιορίσει τις επιχειρήσεις της σε έρευνα και διάσωση, έλεγχο και καταγραφή, έως ότου τεθεί σε εφαρμογή ένας αποτελεσματικός ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης των συνόρων.

Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει:

1. Να εξασφαλίσει απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου για όλα τα άτομα που επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση ασύλου, σύμφωνα με το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο. Αυτό περιλαμβάνει την αντικατάσταση του σημερινού δυσλειτουργικού συστήματος καταγραφής των αιτήσεων ασύλου με ένα εναλλακτικό σχήμα με πρότυπο την ηλεκτρονική πλατφόρμα που δημιουργήθηκε για τους Ουκρανούς πρόσφυγες.
2. Να απέχει από τη διοικητική κράτηση ατόμων λόγω έλλειψης νομιμοποιητικών εγγράφων, καθώς προσπαθούν να υποβάλουν αίτηση ασύλου, αλλά δεν είναι σε θέση να το κάνουν λόγω διοικητικών προσκομμάτων.
3. Να άρει την αυθαίρετη πρακτική της επιβολής καραντίνας που εφαρμόζεται μόνο στους αιτούντες άσυλο.
4. Να εγκαταλείψει την πολιτική και την εφαρμογή των «Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών» και να άρει όλους τους αδικαιολόγητους ή/και παράνομους περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των αιτούντων άσυλο.
5. Να διατηρήσει το στεγαστικό πρόγραμμα ESTIA, εκτός εάν παράσχει εναλλακτικά στεγαστικά σχήματα στο ίδιο πρότυπο και να παρέχει ιατρικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες στους ευάλωτους αιτούντες άσυλο.
6. Να αντικαταστήσει την Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) με έναν αποτελεσματικό και πραγματικά ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης υπό την ηγεσία του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ), για τη συστηματική διερεύνηση των αναφερόμενων υποθέσεων επαναπροωθήσεων (pushbacks), σε διαβούλευση με ανεξάρτητες Αρχές και συμβουλευτικά όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και με διακυβερνητικές οργανώσεις και την κοινωνία των πολιτών.
7. Να αποφεύγει την κατάχρηση της νομοθεσίας κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών για την ποινικοποίηση των προσφύγων και της ανθρωπιστικής βοήθειας. Για τον σκοπό αυτό, να μεταρρυθμίσει τον νόμο 4251/2014 συμπεριλαμβάνοντας την προϋπόθεση προσπορισμού «οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους» στον ορισμό όλων των μορφών διευκόλυνσης για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών· και να αποκλείσει από το πεδίο αυτό ποινικοποίησης τους αιτούντες άσυλο, τους ιδιώτες ή/και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια.
8. Να σεβαστεί τις αποφάσεις σχετικά με τα ασφαλιστικά μέτρα που έλαβε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τη μη απομάκρυνση των νεοεισερχομένων που ζητούν άσυλο από την ελληνική επικράτεια, παρέχοντάς τους τροφή, νερό, επαρκή ιατρική περίθαλψη και μεταφέροντάς τους αμέσως στα κέντρα υποδοχής.
9. Να διασφαλίσει αποτελεσματική πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά (μέσω της εγγραφής χωρίς εμπόδια, της παροχής μέσων μεταφοράς για όλα τα παιδιά που τη χρειάζονται χωρίς διακρίσεις και της ισότιμης πρόσβασης σε εκπαιδευτικό εξ αποστάσεως υλικό). Να λάβει προληπτικά μέτρα για τη μείωση της σχολικής διαρροής, μέσω της δημιουργίας επαρκούς αριθμού και κατάλληλα στελεχωμένων τάξεων υποδοχής που να ξεκινούν ιδανικά πριν από την έναρξη των κανονικών μαθημάτων των παιδιών, ακόμη και κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού για την προετοιμασία τους για το νέο σχολικό έτος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αριθμός ασυνόδευτων και χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών στα νησιά του Αιγαίου

Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά

Από την 1η Ιουνίου, 2.095 ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά εκτιμάται ότι βρίσκονται στην Ελλάδα. Από αυτόν τον αριθμό, το 89% είναι αγόρια και το 11% είναι κορίτσια, με το 7% των παιδιών να είναι κάτω των 14 ετών. Η πλειονότητα των παιδιών προέρχεται από το Αφγανιστάν (25%), το Πακιστάν (23%) και τη Συρία (9%). Το 43% των παιδιών προέρχεται από άλλες χώρες.⁴⁹

Παρακάτω παρατίθεται ο συνολικός αριθμός των καταλυμάτων για ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά⁵⁰ (Σημείωση: δεν υπάρχουν διαθέσιμα επίσημα στοιχεία για τα κέντρα μετεγκατάστασης και για τα παιδιά που βρίσκονται σε προστατευτική φύλαξη / κράτηση).

Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά σε δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας (Δομές φιλοξενίας/ Διαμερίσματα ημιавтоνομής διαβίωσης)	Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά σε κέντρα μετεγκατάστασης	Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά σε δομές επείγουσας φιλοξενίας	Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.)	Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά σε ανοικτά κέντρα φιλοξενίας	Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά σε προστατευτική φύλαξη / κράτηση
1.856 (1.608 σε δομές φιλοξενίας / 248 σε διαμερίσματα ημιавтоνομής διαβίωσης)	*Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία	141	8 2	16	Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία ⁵¹

Συνολικός αριθμός αιτούντων άσυλο που βρίσκονται σήμερα στην Ελλάδα

Το Μάιο 2022, η Ελλάδα φιλοξενεί περίπου 45.525 πρόσφυγες από την Ουκρανία, 21.725 αιτούντες άσυλο από άλλες χώρες⁵² σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα επίσημα στοιχεία που παρείχε το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου και περίπου 58.473 αναγνωρισμένους πρόσφυγες.⁵³ Μόνο το 8% των αιτούντων άσυλο ζουν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, ενώ η συντριπτική πλειονότητα (92%) φιλοξενείται στην ηπειρωτική χώρα.⁵⁴

49 *Επικαιροποιημένη κατάσταση Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα*, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, 1 Ιουνίου 2022, <http://bit.ly/3Hz6q3t>

50 Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, *Αυτόθι*

51 Τα στατιστικά στοιχεία της Ειδικής Γραμματείας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων της 1 Ιουνίου 2022 δεν αναφέρονται στα παιδιά που βρίσκονται υπό κράτηση.

52 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικό Σημείωμα Α*, Μάιος 2022, <https://bit.ly/3bC6bJi>

53 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Παράρτημα Β στο *Ενημερωτικό Σημείωμα Β*, Μάιος 2022, <https://bit.ly/3bwVJm6>

54 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικό Σημείωμα Α*, Μάιος 2022, *όπ. π.*

Οι συνολικές αφίξεις σε ξηρά και θάλασσα κατά τους πρώτους πέντε μήνες του 2022 ανήλθαν σε 4.051 άτομα, 36% υψηλότερα από την ίδια περίοδο το 2021.⁵⁵

Από το Μάιο, παρατηρήθηκε περαιτέρω σημαντική μείωση του πληθυσμού των προσφύγων και των μεταναστών που διαμένουν σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) και σε Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (Κ.Ε.Δ.Ν.) στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, με μία αύξηση του αριθμού των ατόμων στη Σάμο. Ασυνόδευτα παιδιά διέμεναν σε τρία καμπ, με τον υψηλότερο αριθμό (152) στη Λέσβο.⁵⁶

	Λέσβος	Χίος	Σάμος	Λέρος	Κως	ΣΥΝΟΛΟ
Ιούνιος 2022 Χωρητικότητα σε Κ.Υ.Τ. / Κ.Ε.Δ.Ν. ⁵⁷	8.000	1.014	2.040	1.780	2.356	15.190
Απρίλιος 2022 Πληθυσμός σε Κ.Υ.Τ. / Κ.Ε.Δ.Ν. ⁵⁸	1.410	292	357	114	295	2.468
Απρίλιος 2022 Ασυνόδευτα παιδιά ⁵⁹	155	13	17	0	0	185
Ιούνιος 2022 Πληθυσμός σε Κ.Υ.Τ. / Κ.Ε.Δ.Ν. ⁶⁰	1101	200	404	106	51	1.862
Ιούνιος 2022 Ασυνόδευτα παιδιά ⁶¹	152	13	13	0	0	178

55 Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικό Σημείωμα Α*, Μάιος 2022, *Αυτόθι*

56 *Αυτόθι*

57 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), Στατιστικά Στοιχεία της 14 Ιουνίου 2022, <http://bit.ly/3xAef4i>

58 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), Στατιστικά Στοιχεία της 10 Απριλίου 2022, *όπ.π.*

59 *Αυτόθι*

60 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), Στατιστικά Στοιχεία της 27 Ιουνίου 2022, <https://bit.ly/3nFltjf>

61 *Αυτόθι*

© Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Oxfam και Save the Children International.

Συντάχθηκε έως τις 24 Ιουνίου. Δημοσιεύτηκε στις 11 Ιουλίου 2022.

Συγγραφή του εγγράφου από την Άλκηστη Αγραφιώτη-Χατζηγιάννη, την Κλειώ Νικολοπούλου και την Ελένη Πασιά, και επιμέλεια από τους Evelien Van Roemburg, Stephanie Pope και Daniel Gorevan. Το ενημερωτικό δελτίο αποτελεί πρωτοβουλία του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, της Oxfam και της Save the Children για την παροχή διμηνιαίας ενημέρωσης σχετικά με την κατάσταση των προσφύγων και των μεταναστών στην Ελλάδα.

Φωτογραφία εξωφύλλου: Pedro Armestre / Save the Children